

Analyzing self efficacy and depression levels of mothers who have children in the preschool period

Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi

Gülden Uyanık Balat¹

Abstract

The purpose of this study is to research the relationship between the self efficacy and depression levels of the mothers who have children in the preschool period. Research samples include 135 voluntary mothers whose children continue their education at the Preschool Educational Institutions in Anatolian and European Side of Istanbul province. As the data collection tools for the study; Demographic Information Form, Beck's Depression Inventory expanded by Beck (1961) adapted into Turkish by Hisli (1989) and Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale Preschool Form expanded by Susan Halloway (2005) adapted into Turkish by Zembat and his associates were used. According to the compatibility of the data, one way ANOVA, T Test, Kruskall Wallis, Mann Whitney U Tests; Pearson Product Moment Correlation Coefficient Technique were used in the research. Parental-Self-Efficacy and Depression Levels of the mothers participated in the survey, have been researched according to

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Anadolu ve Avrupa yakasında okul öncesi eğitim kurumlarında devam eden çocuğu olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 135 anne oluşturmaktadır. Çalışmanın verilerini toplamak için Demografik bilgi formu ve Beck (1961) tarafından geliştirilen ve Hisli (1989) tarafından Türkçeye uyarlanan Beck Depresyon Envanteri ve Susan Halloway (2005) tarafından geliştirilen ve Zembat ve ark. (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Berkeley Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği Okul Öncesi Formu kullanılmıştır. Araştırmada verilerin uygunluğuna göre tek yönlü ANOVA, t testi, Kruskall Wallis, Mann Whitney U testlerinden ve Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan annelerin ebeveyn özyeterlilik ve depresyon düzeyleri çocuğun yararlandığı okul türü, cinsiyeti, anne baba eğitim düzeyi, annenin yaşı, çalışma

¹ Assoc. Prof., Marmara University, Atatürk Education Faculty, Early Childhood Education Department, Istanbul, Turkey, gbalat@marmara.edu.tr

children's school types, gender, parents' educational degree, mother's age and working status and family's level of income. It has been found that; the school type of children, father's educational degree and the family's level of income are effective on the depression level of the mothers who have children in the early childhood period and also there has been a negative correlation between the self-efficacy level and the depression level of the mother.

Keywords: Parental self efficacy, depression, preschool

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Erken çocukluk döneminde anne çocuk arasındaki ilişkinin ve etkileşim kalitesi, çocuğun sağlıklı büyümesi ve gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Annenin ruhsal açıdan sağlıklı olması ve annelik rolüne ilişkin özyeterliliği, bu ilişkinin kalitesi üzerinde etkili olan faktörlerdendir. Raikes ve Thompson (2005) göre, ebeveyn özyeterliliği kaliteli ebeveynlik düzeyinin göstergelerinden biridir.

Genel olarak sosyal öğrenme teorisinde özyeterlilik, birinin başarılı davranışlarının performansına yönelik yeteneğine olan inançtır ve özyeterlilik kavramını, Bandura bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargıları olarak tanımlamıştır (Bandura, 1977; Bandura, 1982).

Ebeveyn özyeterliliği, bir çocuğun ebeveyni olarak bununla ilişkili görevleri uygun şekilde gerçekleştirme ve organize etme kapasitelerine olan inançları olarak tanımlanmaktadır, bir başka tanıma göre ise, ebeveynin çocuğun bakım ve yetiştirilmesiyle ilgili görevler hakkında sahip olduğu kendi kapasitesine ilişkin yargıları ve inançlarıdır (Leahy- Warren, McCarty Corcoran, 2012; de Montigny ve Lacharite, 2005). Ebeveyn özyeterliliği temelinde ebeveyn davranışlarının incelendiği çeşitli araştırmalarda, erken çocukluk dönemindeki çocuklarda sorun davranışlar ve gelişimsel uyuma yönelik davranışlar arasında ilişki bulunmuştur, Ayrıca ebeveyn özyeterliliği yüksek olan ailelerin çocuklarının daha az duygusal tepki veren daha sosyal olan çocuklar olduğunu belirten çalışmalar vardır (Bor, Sanders, 2004; Campbell et al. 2000; Coleman, Trent, Bryan, King, Rogers, Nazir, 2002; Coleman, Karraker, 2000; Shaw, Bell, Gilliom, 2000). Okul

durumu ve ailenin gelir düzeyine göre incelenmiştir. Erken çocukluk döneminde çocuğu olan annelerin depresyon düzeylerinde çocuğun yararlandığı okul türünün, babanın eğitiminin ve ailenin gelir durumunun etkili olduğu ve annenin özyeterlilik düzeyi ile depresyon düzeyi arasında negatif anlamlı bir korelasyon olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn öz yeterliliği, depresyon, okul öncesi

öncesi dönemde ebeveyn özyeterliliği ile algılanan ve gözlenen ebeveyn becerisi arasında pozitif bir ilişki olduğu ve gerçekte özyeterlilik ile çocuğun gelişimsel becerileri ve sağlıklı olması arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Coleman, Karraker, 2003; Jones, Prinz, 2005).

Bazı çalışmalarda ise, düşük ebeveyn özyeterliliği ile depresyon, ebeveynin kontrol ve savunmacı davranışları, ebeveyn stres düzeyinin yüksekliği arasında ilişki olduğu belirtilmiştir (Cutrona, Troutman, 1986; Teti Gelfand, 1991; Donovan et all, 1990; Wells- Parker, Miller, Topping, 1990).

Bruntland (2000), depresyonun küresel hastalık yüküne yol açan ilk on hastalık arasında beşinci sırada yer aldığını belirtmektedir. Ülkemizde annelerde depresyona yönelik çalışmalar incelendiğinde genellikle doğum sonrası depresyon ve çeşitli engelleri olan çocukların annelerinde depresyon çalışmalarının oldukça yaygın olduğu görülmektedir (Sabuncuoğlu, Berkem, 2006; Kaçan Softa, 2013; Taşdemir, 2006; Toros 2002).

Depresyonun toplumdaki yaygınlığıyla ilgili olarak çok geniş dağılım değerleri verilmektedir (%9-25). Depresyonun ergen kızlarda ve erişkin kadınlarda, ergen ve erişkin erkeklere göre iki kat fazla görüldüğü belirtilmektedir (Öztürk 2001). okul öncesi dönemde sağlıklı çocukların annelerinde depresyon oranlarının %40'tan daha fazla olduğunu bildiren çalışmalar vardır (Minde ve Minde, 2002, akt.Karabekiroğlu, Rodopman Arman, Berkem, 2008). Öztop ve Uslu (2007) anne depresyonu ve bebek gelişimini değerlendirdikleri çalışmalarında, depresyondaki annelerinin bebeklerinin gelişim basamaklarında anlamlı bir gerilik olduğunu belirtmişlerdir. Karabekiroğlu ve arkadaşları (2008) kırk üç aylıktan daha küçük çocuklardaki psikiyatrik sorunlar ile anne ve babalardaki depresif duygu durum arasındaki ilişki ve cinsiyetinin bu ilişkiye etkisini inceledikleri çalışmalarında erken çocukluk döneminde gözlenen sorunlar ile aynı cinsiyetteki ebeveynin depresyonu arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Genel olarak okul öncesi dönemde sağlıklı çocuğu olan annelerde depresyona ilişkin çalışmalara rastlanamamıştır.

Erken çocukluk dönemi anne çocuk ilişkisi açısından oldukça önemli bir dönemdir. Ebeveyn olarak özyeterliliği yüksek ve ruhsal açıdan sağlıklı bir annenin bu dönemdeki çocuğun büyümesine, gelişimine ve eğitimine etkileri oldukça açıktır. Bu nedenle çalışmada, okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerine etkisi olabileceği düşünülen, çocuğun devam ettiği okul türü, cinsiyeti, anne ve babanın eğitim durumu, annenin yaşı, çalışıp çalışmaması ve ailenin gelir durumu gibi faktörler ve ebeveyn özyeterliliği ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki yada daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Anadolu ve Avrupa yakasında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuğu olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü 135 anne oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan annelerinin çocuklarının 28'zi özel 107'si devlet okulunda eğitim almaktadır, annelerinin 55'sinin kız 80'inin erkek çocuğu vardır.. Annelerinin 45'sinin çocuğu daha önce de okul öncesi eğitimden yararlanmış, 86'si ise ilk kez okul öncesi eğitimden yararlanmaktadır. 48 anne ilköğretim, 41 anne lise ve 44 anne yüksek öğrenim mezunudur. 48 anne 25-30 yaş, 46 anne 31-35 yaş, 36 anne ise 36 ve daha üstü yaş grubundadır. 44 anne çalışmakta, 88 anne ise çalışmamaktadır. Örneklemi oluşturan annelerinin eşleri yani babaların ise, 17'si ilköğretim, 40' lise ve 43'ü yükseköğretim mezunudur. 16 baba 25-30 yaş, 35 baba 31-35 yaş, 28 baba 36-40 yaş ve 19 baba 41 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Anneler kendi gelir durumlarına ilişkin olarak, 44 anne üst, 74 anne orta ve 17 anne alt gelir grubunda olduklarını belirtmişlerdir. 55 annenin tek çocuğu, 65 annenin iki çocuğu ve 15 annenin üç ve daha fazla çocuğu vardır.

Veri Toplama Araçları

Beck Depresyon Envanteri (BDE): BDE tüm dünyada yaygın olarak kullanılmaktadır ve depresyon yönünden riski belirlemek ve depresif belirtilerin düzeyini ve şiddet değişimini ölçmek üzere geliştirilmiştir (Beck ve ark.1961). Likert tipi, 0-3 arasında puanlanan 21 maddeden oluşmaktadır. Testten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 63'tür. Geçerlik çalışması Hisli (1989) tarafından yapılmıştır. Beck Depresyon Envanteri güvenilirliği bu çalışmada madde analizi ve yarıya bölme teknikleri ile incelenmiş ve korelasyon katsayıları $r = 0.80$ ve $r = 0.74$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği için MMPI-D Skalası kullanılmıştır. İki ölçek arasında Pearson Korelasyon Katsayısı ise $r = .50$ 'dir. Klinik depresyonu belirlemek için kabul edilen 17 puanlık kesme noktasının geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Berkeley Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği: Ölçek Susan Holloway tarafından (2005) geliştirilen Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale (Preschool Version), Zembat ve arkadaşları tarafından (2008) Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek ailelerin özyeterlilik düzeylerini dört ana alanda değerlendirmektedir; bilişsel davranışı teşvik etmek ve özel

bazı yetenekleri açığa çıkarmayı öğretmek çocuğun kendisine yardımcı olmasını sağlama (örnek: saymayı öğretmek..). Kuralları öğretmek sosyal gelişmeyi teşvik etmek (örnek: başkalarını uygun şekilde selamlamayı/karşılamaı öğretmek), Çocukla yakın duygusal ilişki kurma (örnek: çocuğun duygularını anlamak), Genel olarak, çocuğun diğerleri ile olan ilişkilerini izleme ve teşvik etme (örnek: diğer çocuklarla oyun oynamasına fırsatlar hazırlamak).Berkeley Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği; okul öncesi formunun iki alt boyutu vardır. Ölçeğin birinci bölümünde 8 soru yer alır ve sorular, çocuğa yönelik davranışlarında annenin ebeveyn olarak özyeterlilik duygusunu değerlendirmeye yöneliktir. Bu alt boyut “anneliğe özgü strateji” olarak adlandırılmıştır. Anneliğe özgü strateji alt ölçeği için KMO değeri 0.826 ve açıklanan varyans %53.66 olarak hesaplanmıştır. Ölçek “çocuğu birey olarak önemseme ve duygusal kontrol olarak iki alt faktörden oluşmaktadır faktörlerin Cronbach alfa değerleri sırasıyla 0, 765 ve 0.611’dir. Ölçeğin ikinci bölümünde 12 soru yer almaktadır ve bu sorular, annenin çocuğun yaşına uygun görevleri öğretmede özyeterlilik duygusunu ölçmeye yöneliktir. Bu bölüm de “ çocuğa kazandırılacaklar” alt boyutudur. Çocuğa kazandırılacaklar alt ölçeği KMO değeri 0.887 ve açıklanan varyans %47.44 olarak hesaplanmıştır. faktör analizi sonucunda ölçeğin bu bölümü iki faktörden oluşmaktadır, faktörler toplumsal becerileri destekleme ve bireysel becerileri destekleme olarak adlandırılmış ve Cronbach alfa değerleri 0.819 ve 0.636’dır. Ölçek “1” hiç yeterli değil, “6” çok yeterli şeklinde altılı likert olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan özyeterliliğin yüksek, düşük puan ise özyeterlilik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerine etki eden faktörler ve korelasyon analizlerine ilişkin bulgular Tablo1. ile Tablo 18 arasında sunulmuştur.

Tablo 1. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Mann Whitney – U Testi Sonuçları

	Grup	N	ST	SO	U	z	p
Anneliğe özgü strateji	Özel	28	69,18	1937,00	1381,000	-,419	,675
	Devlet	104	65,78	6841,00			
	Toplam	132					
Çocuğa kazandırılacaklar	Özel	28	64,07	1794,00	1388,000	-,379	,705
	Devlet	104	67,15	6984,00			
	Toplam	132					
Özyeterlilik	Özel	28	66,18	1853,00	1447,000	-,050	,960

Toplam	Devlet	104	66,59	6925,00
	Toplam	132		

Örnekleme oluşturan annelerin ebeveyn özyeterliliği ölçeği puan ortalamaları çocuklarının yararlandıkları okul türüne göre değerlendirilmiştir. Çocukların özel ya da devlet okulundan yararlanmalarına göre annelerin ebeveyn özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur ($z = -.050, p > .05$)

Tablo 2. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Mann Whitney – U Testi Sonuçları

	Grup	N	ST	SO	U	z	p
Depresyon	Özel	28	29,95	838,50	432,500	-5,706	,000
	Devlet	104	76,34	7939,50			
	Toplam	132					

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puanları çocuklarının devlet ya da özel okuldan yararlanma durumlarına göre incelenmiş ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($P < .05$). Okul öncesi dönemde devlet okullarında eğitim alan çocuğu olan annelerin depresyon puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir ($z = 5.76, p < .05$)

Tablo 3. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	Ss	Sd	t	p
Anneliğe Özgü Strateji	Kız	53	5,0943	,57591	130	-,864	,389
	Erkek	79	5,1788	,53285			
Çocuğa Kazandırılabilirler	Kız	53	5,2043	,60112	130	,323	,747
	Erkek	79	5,1677	,65921			
Özyeterlilik Toplam	Kız	53	5,1493	,53718	130	-,247	,805
	Erkek	79	5,1733	,55087			

Tablo incelendiğinde, örnekleme oluşturan annelerin ebeveyn öz yeterlilik puan ortalamalarının çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir ($t = .247, p > .05$)

Tablo 4. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	Ss	Sd	t	p
Depresyon	Kız	53	14,2642	11,51446	130	-,415	,679
	Erkek	79	15,0886	10,95350			
	Toplam						

Tablo 4 incelendiğinde örnekleme oluşturan annelerin çocuklarının cinsiyetine göre depresyon puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t=,415$, $p>,05$).

Tablo 5. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Anneliğe özgü strateji	Gruplararası	,236	2	,118	,382	,683
	Gruplarıçı	40,164	130	,309		
	Toplam	40,399	132			
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplararası	,014	2	,007	,018	,983
	Gruplarıçı	51,394	130	,395		
	Toplam	51,408	132			
Öz yeterlilik Toplam	Gruplararası	,052	2	,026	,090	,914
	Gruplarıçı	37,765	130	,290		
	Toplam	37,817	132			

Örnekleme oluşturan annelerin özyeterlilik puan ortalamaları annelerin eğitim durumuna göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>,05$).

Tablo 6. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Depresyon	Gruplararası	439,895	2	219,948	1,756	,177
	Gruplarıçı	16285,413	130	125,272		
	Toplam	16725,308	132			

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puan ortalamaları annelerin eğitim durumuna göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>,05$).

Tablo 7. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
Anneliğe özgü strateji	İlköğretim	17	40,47	3,703	2	,157
	Ortaöğretim	40	48,90			
	Yüksek Öğrenim	43	55,95			
	Toplam	100				
Çocuğa Kazandırılacaklar	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
	İlköğretim	17	38,62	3,643	2	,162
	Ortaöğretim	40	51,48			
	Yüksek Öğrenim	43	54,29			
Toplam	100					
Özyeterlilik Toplam	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
	İlköğretim	17	39,97	3,902	2	,142
	Ortaöğretim	40	49,04			
	Yüksek Öğrenim	43	56,02			
Toplam	100					

Örnekleme oluşturan annelerin özyeterlilik puan ortalamaları eşlerin yani babaların eğitim durumuna göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

Tablo 8. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
Depresyon	İlköğretim	17	67,12	9,569	2	,008*
	Ortaöğretim	40	52,64			
	Yüksek Öğrenim	43	41,94			
	Toplam	100				

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puan ortalamaları eşlerinin eğitim durumlarına göre ve gruplar arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 9. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney – U Testi Sonuçları

Grup	N	ST	SO	U	z	p	
Depresyon	İlköğretim	17	41,00	697,00	187,000	-2,934	,003
	Yüksek Öğrenim	43	26,35	1133,00			
	Toplam	60					

Tablo 11 incelendiğinde örnekleme oluşturan annelerinin depresyon puanları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin Mann Whitney U testi ile bakılmış ve eşleri ilköğretim ile üniversite mezunu olan annelerin depresyon testi puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur, $z = -2.934$, ($p<.05$). Eşleri üniversite mezunu annelerin depresyon puanları daha düşüktür.

Tablo 10. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Annenin Yaşı Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Varyansın	Kareler	Sd	Kareler	F	p
	Kaynağı	Toplamı		Ortalaması		
Anneliğe Özgü Strateji	Gruplararası	,087	2	,043	,138	,871
	Gruplarıçi	40,010	127	,315		
	Toplam	40,097	129			
Çocuğa Kazandırılabilirler	Gruplararası	,387	2	,194	,485	,617
	Gruplarıçi	50,745	127	,400		
	Toplam	51,132	129			
Özyeterlilik Toplam	Gruplararası	,032	2	,016	,054	,948
	Gruplarıçi	37,533	127	,296		
	Toplam	37,565	129			

Örnekleme oluşturan annelerin özyeterlilik puan ortalamaları annenin yaşı değişkenine göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 11. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Annenin Yaşı Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Varyansın	Kareler Toplamı	Sd	Kareler	F	p
	Kaynağı			Ortalaması		
Depresyon	Gruplararası	463,128	2	231,564	1,840	,163
	Gruplarıçi	15985,803	127	125,872		
	Toplam	16448,931	129			

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puan ortalamaları annenin yaşı değişkenine göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 12. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Anne Çalışma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	Ss	Sd	t	p
	Anneliğe Özgü Strateji	Çalışıyor	44	5,1364	,46523	130	-,125
Çalışmıyor		88	5,1491	,59023			
Çocuğa Kazandırılabilirler	Çalışıyor	44	5,1345	,56924	130	-,612	,541
	Çalışmıyor	88	5,2064	,66646			
Özyeterlilik Toplam	Çalışıyor	44	5,1354	,46979	130	-,421	,675
	Çalışmıyor	88	5,1778	,57885			

Örnekleme oluşturan annelerin özyeterlilik puan ortalamaları annelerin çalışma değişkenine göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t = -.421$, $p > .05$).

Tablo 13. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Anne Çalışma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	Ss	Sd	t	p
Depresyon	Çalışıyor	44	13,2955	11,25720	130	-1,066	,288
	Çalışmıyor	88	15,4886	11,08172			
	Toplam	44	13,2955	11,25720			

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puan ortalamaları annenin çalışma durumuna göre gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t = -1,066$, $p > .05$).

Tablo 14. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterliliği Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
Anneliğe Özgü strateji	Üst	44	78,27	4,612	2	,100
	Orta	74	63,57			
	Alt	17	60,68			
	Toplam	135				
Puan Çocuğa Kazandırılabilirler	Üst	44	71,63	2,146	2	,342
	Orta	74	68,72			
	Alt	17	55,50			
	Toplam	135	135			
Puan Özyeterlilik Toplam	Üst	44	74,98	2,577	2	,276
	Orta	74	66,01			
	Alt	17	58,59			
	Toplam	135				

Örnekleme oluşturan annelerin özyeterlilik puan ortalamaları ailenin gelir durumu değişkenine göre incelenmiş ve gruplar arasında farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 15. Annelerin Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	SO	X ²	sd	p
Depresyon	Üst	44	46,13	20,759	2	,000**
	Orta	74	77,53			
	Alt	17	83,12			
	Toplam	135				

Örnekleme oluşturan annelerin depresyon envanteri puan ortalamaları ailenin gelir durumuna göre gruplar arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .05$), alt gelir grubundaki annelerin depresyon ölçeği ortalama puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 16. Annelerin Depresyon Ölçeği Toplam Puanlarının Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney – U Testi Sonuçları

Grup	N	ST	SO	U	z	p
Üst	44	42,17	1855,50	865,500	-	,000**
Orta	74	69,80	5165,50			
Üst	44	26,45	1164,00	174,000	-	,001*
Alt	17	42,76	727,00			

Tablo 16'ı incelendiğinde örnekleme oluşturan annelerin depresyon testi puan ortalamaları ailenin gelir durumuna göre incelenmiş, gruplar arasında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .05$). Hangi gruplar arasında fark olduğuna Mann Whitney U testi ile bakılmış ve Üst- Orta ve Üst- Alt gelir grubunda olan annelerin depresyon puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 17. Annelerin Berkeley Ebeveyn Özyeterlilik Ölçeği Alt Testleri ve Toplam Puanları ile Beck Depresyon Envanteri Puanlarının Pearson Korelasyonu Testi Sonuçları

	Anneliğe Özgü Strateji	Çocuğa Kazandırılabilirler	Öz yeterlilik Toplam
Depresyon	r	-,203(*)	-,243(**)
	p	,018	,005
	N	135	135

Tablo17 incelendiğinde örnekleme oluşturan annelerin, anneliğe özgü özyeterlilik, çocuğa kazandırılabilirler ve toplam özyeterlilik puanları ile depresyon puanları arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (anneliğe özgü strateji, $r = -.203$, $p < .05$, çocuğa kazandırılabilirler, $r = -.243$, $p < .05$, Öz yeterlilik toplam $r = -.246$, $p < .05$). Bu durum annenin özyeterlilik düzeyindeki düşüşün, depresyon düzeyinde etkili olduğunu yani depresyonu artırdığı şeklinde açıklanabilir. Bu bulgu, annenin depresyon düzeyinin annenin ebeveynliğe özgü özyeterliliğini olumsuz yönde etkilemektedir şeklinde de yorumlanabilir.

Tablo 18. Annelerin Berkeley Ebeveyn Öz yeterlilik Ölçeği Alt Testleri ve Toplam Puanları ile Beck Depresyon Envanteri Puanlarına ilişkin minimum, maksimum puanlar, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	Minimum	Maksimum	X	Standart Sapma
Anneliğe özgü strateji	135	3,50	6,00	5,1324	,55457
Çocuğa Kazandırılabilirler	135	3,42	6,00	5,1876	,62825
Öz yeterlilik	135	3,46	6,00	5,1600	,53906
Depresyon	135	,00	48,00	14,6889	11,18132

Tablo 18 incelendiğinde örnekleme oluşturan annelerin ebeveyn öz yeterlilik düzeyleri puan ortalamaları, anneliğe özgü strateji, çocuğa kazandırılabilirler alt ölçeklerinde ve toplam öz

yeterlilik düzeyinde beş puan ve üzeri olarak hesaplanmıştır. Berkeley Ebeveyn öz yeterliliği ölçeğinde annelerin öz yeterlilik düzeyleri “1” hiç yeterli değil, “6” çok yeterli şeklinde değerlendirilmektedir. Çalışmamızda genel olarak annelerin puan ortalamalarının 5 ve üzerinde olduğu yani öz yeterlilik düzeylerinin- algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin depresyon puan ortalamalarına incelendiğinde, klinik olarak belirlenen 17 kesme noktasının altında bir puan aldıkları yani depresyonda olmadıkları belirtilebilir, fakat standart sapma 11,18 olarak hesaplanmıştır ve bu durum örnekleme yer alan bazı annelerin klinik düzeyde depresyonda olabileceğine işaret etmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin öz yeterlilik düzeyleri ile çocuklarının yararlandıkları okulun devlet ya da özel okul olması, çocuğun cinsiyeti, anne ve baba eğitim düzeyi, annenin yaşı, çalışma ve gelir durumlarına göre anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Genel olarak çalışmaya katılan annelerin öz yeterlilik puan ortalamaları hem alt ölçeklerde hem de toplam öz yeterlilik düzeyinde oldukça yüksektir. Zembat ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada, benzer şekilde okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin ebeveyn öz yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Coleman ve Karraker (2000) ebeveyn öz yeterliliğinin, annelerinin büyük çocuklarla olan deneyimleri, eğitimleri ve ebeveyn doyumunu arasında dengeleyici bir faktör olduğunu belirtmektedirler. Büyüktaşkapu (2012) 1-3 yaş arası bebeği olan annelerin öz yeterlilik algılarının orta düzeyde olduğunu, ancak disiplin, öğretme ve oyun alanlarında kendilerini daha az yeterli hissettiklerini, ayrıca annelerin öz yeterlilik algıları ile çocuklarının sosyal beceri ve özbakım gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Erdwins ve arkadaşları (2001) ebeveyn öz yeterliliğinin sağlıklı ebeveynlik uygulamalarına etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Seçer ve arkadaşları (2012) annelerin öz yeterlilik algıları ile çocukların saldırganlık, dışlanma, korkulu-kaygılı olma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma değişkenleri arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızın bulgular ve yapılan araştırmalar yorumlandığında okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin öz yeterlilik düzeylerinin yüksek bulunması çocuğun gelişimine ve eğitimine annenin etkisi açısından oldukça olumludur.

Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin depresyon düzeylerinin çocuğun cinsiyeti, annenin eğitim düzeyi, annenin yaşı ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0.05$). Çalışmaya katılan annelerin depresyon puan ortalamaları değerlendirildiğinde genel olarak depresyonda olmadıkları söylenebilir. Araştırmada annelerin depresyon düzeylerinin, çocuğun yararlandığı okulun devlet ya da özel okul olmasına, babanın

eğitim düzeyine ve ailenin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p<.05$). Bulgular incelendiğinde, okul öncesi dönemdeki çocuğu devlet okulunda olan, alt gelir grubundaki annelerin depresyon puanların daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca babanın eğitim düzeyinin annenin yaşadığı depresyon üzerinde etkili bir faktör olduğu yani eğitim düzeyi düşük olan babaların eşlerinin depresyon puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Karabekiroğlu ve arkadaşları (2008) ebeveyn depresyonu varlığı ve şiddeti ile erken çocukluk döneminde gözlenen sosyal ve duygusal sorun düzeyinin anlamlı bir ilişki içinde olduğunu belirtmektedirler. Sayıl ve arkadaşları (2006) anneliğin ilk dönemlerinde anksiyete ve depresyon düzeyini inceleyen çalışmalarında düşük gelir düzeyinin depresif belirtileri artırdığını ifade etmişlerdir. Gülay (2008) annenin depresyon düzeyinin, ailedeki stresli yaşantıların, aşırı hoşgörölü ebeveyn tutumlarının çocuklardaki aşırı hareketliliğin şiddetini artırabildiğini bu çocukların annelerinin daha olumsuz tutumlar içinde olduklarını belirtmektedir. Kaymak Özmen (2013) anne baba eğitimi programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne- babalarının depresyon düzeyine etkisini incelediği çalışmasında, programa katılan annelerin çocuklarının davranış sorunlarında anlamlı düzeyde bir azalma olduğunu aynı zamanda anne babaların başlangıçta normal sınırlarda olan depresyon düzeylerinde anlamlı düzeyde düşme gerçekleştiğini bulmuştur. Gross, Fogg ve Tucker (1995) çocuklarıyla nasıl etkili bir etkileşim kurabileceklerini öğretmeye yönelik hazırladıkları on haftalık eğitim programına katılan annelerin, öz yeterliliklerinin anlamlı düzeyde arttığını, ebeveyn stresinin azaldığını ve ebeveyn çocuk etkileşiminin kalitesinin arttığını belirtmişlerdir.

Annenin öz yeterliliği ile depresyon düzeyi arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğu yani annenin ebeveynliğe özgü öz yeterlilik düzeyi düştüğünde depresyon düzeyinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur ($r= -.246$, $p<.05$). Bu durumda annenin öz yeterlilik düzeyinin depresyon üzerinde anlamlı bir belirleyici faktör olduğu söylenebilir. Benzer şekilde araştırmalarda, ebeveyn öz yeterliliği ile ebeveynlik becerileri arasında pozitif, depresyon arasında negatif korelasyon olduğu (Teti, Gelfand, 1991; Troutman, 1986; Recee, 1992) bulunmuştur. Olumsuz anne baba tutumları ve ebeveyn çocuk etkileşiminin özellikle çocukluk dönemindeki davranış problemlerinin gelişmesinde ve kalıcılığında etkili rolü üzerine çeşitli araştırmalar vardır (Bor, Sanders, 2004; Johnston, Mash, 1989; Karabekiroğlu, Rodopman-Arman, Berkem, 2008). Arkan ve Üstün (2009) anne baba tutumlarının çocuklardaki davranış sorunlarına etkisi göz önüne alındığında, davranış sorunlarına müdahalede çocuklar ile birlikte anne babaların da davranışlarının biçimlendirilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Bulgular ve alanda yapılan diğer araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, okul öncesi dönemde annelerin öz yeterlilik düzeylerinin yüksek olması çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve eğitimi açısından önemlidir. Annenin depresyon düzeyi çocukta çeşitli sorun davranışların ortaya çıkmasına neden olan önemli faktörlerden biridir. Okul öncesi dönemde çocuklardaki çeşitli davranış ve uyum sorunları değerlendirilirken annelerin öz yeterlilik algıları ve ruhsal açıdan sağlıklı olmaları dikkat edilmesi gereken diğer noktalardan biridir. Çocuklardaki sorun davranışların azaltılması aşamasında ve özellikle aile katılımı çalışmalarında ebeveynlerin mutlu ve sağlıklı olması, aile katılımının kalitesi açısından da önemlidir. Yapılan çalışmalarda aile eğitim programlarının olumlu etkisine dikkat çekilmektedir ki ailelerin öz yeterliliklerinin artırılmasında, depresyon düzeylerinin azaltılmasında etkili olduğu bilinen programlardan eğitimcilerin yararlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arkan, B., Üstün, B. (2009). Davranım bozukluğu olan çocuklara psikiyatrik yaklaşımda anne baba eğitim programları: iki örnek bağlamında bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 1, 155-174.
- Bandura A.(1977). Self efficacy: Toward unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 84,191-215.
- Bandura A. (1982). Self- efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*. 32(2), 122-147.
- Bor, W., Sanders M.R. (2004). Correlates of self-reported coercive parenting of preschool-aged children at high risk for the development of conduct problems, *Aust N Z J Psychiatry*. 38(9):738-45.
- Büyüktaşkapu, S. (2012). Annelerin öz yeterlik algıları ile 1-3 yaş arasındaki çocuklarının gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.1(1), 18-30.
- Campbell S.B., Shaw D.S., Gilliom, M. (2000). Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Development and Psychopathology*.12:467–488.
- Coleman P.K., Karraker K.H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school-age children: Conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relations*. 49:13–24.
- Coleman P.K., Trent A., Bryan S., King B., Rogers N., Nazir M. (2002). Parenting behavior, mothers' self-efficacy beliefs, and toddler performance on the Bayley Scales of Infant Development. *Early Child Development and Care*,172:123–140.
- Cutrona, C., Troutman,B. (1986). Social support, infant temperament, and parenting self efficacy: A medaiational model of postpartum depression, *Child Development*. 57, 1507-1518.
- De Montigny, F., Lacharite, C. (2005). Nursing theory and concept development or analysis perceived parental efficacy: concept analysis, *Journal of Advanced Nursing*, 49 (4), 387-396.

- Donovan, W. Leavitt, L.A., Walsh, R. O. (1990) Maternal Self efficacy: Illusory control and its effect on susceptibility to learned helpness. *Child Development*. 61, 1638-1647.
- Erdwins, C., Buffardi, L., Casper, W., O'Brien A. (2001). The relationship of women's role strain, to social support, role satisfaction and self efficacy, *Family Relations*, 50, 230-238.
- Gülay, H. (2008). 5-6 Yas Çocuklarına Yönelik Akran İlişkileri Ölçeklerinin Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları ve Akran İlişkilerinin Çesitli Degiskenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gross, D. Fogg, L., Tucker, S. (1995). the efficacy of parent training for promote positive parent-toddler relationships. *Research in Nursing and Health*. 18, 489-499.
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Yamato, Y., Behrens, K. (2005). Parenting self efficacy among Japanese mothers. *Journal of Comparative Family Studies*. 36, 61-76
- Hisli NŞ (1989) Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği, *Psikoloji Dergisi*. 7(23):3-13.
- Jones, T.L. Prinz, R.J. (2005) Potential roles of parental self efficacy in parent and child adjustment:a review. *Clinical Psychology Review*. 25(3), 341-363.
- Kaçan Softa, H. (2013). Engelli çocuğa sahip ailelerin depresyon düzeylerinin incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21(2), 589-600.
- Karabekiroğlu, K. Rodopman Arman, A. Berkem, M. (2008). Erken çocukluk dönemi psikiyatrik sorunları ile ebeveyn depresyonu arasındaki ilişki: cinsiyetin rolü, *Çocuk Ve Gençlik Ruh sağlığı Dergisi*, 15(2), 75-86.
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaymak Özmen, S. (2013). Anne baba eğitimi programının çocuklardaki davranış sorunları ve anne babaların depresyon düzeylerine etkisinin incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 98-113.
- Leahy- Warren, P. McCarthy G. Corcoran, P. (2012). First-time mothers: social support, maternal parental self- efficacy and postnatal depression, *Journal of Clinical Nursing*, 21(3-4), 388-397.
- Öztop, D. Uslu, R. (2007). Behavioral, interactional and developmental symptomatology in toddlers of depressed mothers: a preliminary clinical study within the DC:0-3 framework, *Türk Journal of Pediatrics*, 49, 171-178.
- Raikes, H.A., Thompson, R.A. (2005). Efficacy and social support as predictors of parenting stress among families in poverty, *Infant Mental Health Journal*. 26(3) 177-190.
- Reece, S. (1992). The parent expectations survey. *Clinical Nursing Research*. 1, 336-346.
- Sabuncuoğlu, O. Berkem, M. (2006). Bağlanma biçemi ve doğum sonrası depresyon belirtileriler arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4):252-258.
- Sayı, M., Güre, A., Uçanok, Z. (2006). First time mothers anxiety and depressive symptoms across the transition to motherhood: associations with maternal and environmental characteristics. *Women Health*, 44, 61-77.
- Seçer, Z. Gülay-Ogelman, H. Önder A., Berengi, S. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş çocukların akran ilişkileri ile annelerinin ebeveynliğe yönelik özyeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1993-2008.
- Shaw DS, Bell RQ, Gilliom M. (2000). A truly early starter model of antisocial behavior revisited. *Clinical Child and Family Psychology Review*. 3:155-172.

Taşdemir, B.(2006) *Doğum sonrası depresyonu etkileyen faktörlerin belirlenmesi*, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(2) 106

Teti, D.M, Gelfand, D.M. (1991) Behavioral competence among mothers of infants in the first year: The mediational role of maternal self efficacy, *Child Development*. 62, 918-929.

Toros, F. (2002) Zihinsel ve/veya Bedensel Engelli Çocukların Annelerinin Anksiyete, Depresyon, Evlilik Uyumunun ve Çocuğu Algılama Şeklinin Değerlendirilmesi, *Türkiye Klinikleri J Psyciatry*, 3(2):45-52

Öztürk M.O. (2001) Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 8. basım. Ankara, Feryal Matbaası.

Zembat, R., G. Uyanık Balat, M. Çınko, L. Önkol, M. Acar (2009), "Anasınıfındaki Çocukların Ailelerinin Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi", *International Conferences on Educational Sciences*, Kıbrıs, (ICES'08)23-25 June 2008, Edt. B. Özer, H. Yaratan, H. Caner, vol.3, 2074-2084, ISBN 975-8401-66-1, 2009.

Wells-Parker, E. Miller, D.I., Topping, S. (1990). Development of control of outcome scales and self efficacy scales for women in for life roles. *Journal of Personality Assesment*, 54, 564-575.

Extended English Abstract

Mental health of the mother and her self efficacy relating to the motherly role are two of the factors which have influence on the quality of this relationship. Edwins and his associates (2001) have indicated that parental self-efficacy has an affect on healty parental practices. Seçer and his associates (2012) have indicated that there has been a negative significant difference between the mothers' perceptions of self-efficacy and the variables of children aggression, exclusion, being anxious-worried, hyperactivity and exposing to peer violence.

Purpose and significance

According to Raikes and Thompson (2005) parental-self-efficacy is an indicator of a good quality parentage. Bruntland (2000) has indicated that the depression is on the fifth rank among the first ten diseases which lead to global burden of disease. The purpose of this study is to research the relationship between the self efficacy and depression levels of the mothers who have children in the preschool period.

Methods

135 voluntary mothers whose children continue their education at the Preschool Educational Institutions in Anatolian and European Side of Istanbul prpvince, has constructed the sample of this survey. Research samples include 135 voluntary mothers whose children continue their education at the Preschool Educational Institutions in Anatolian and European Side of Istanbul province. As the data collection tools for the study; Demographic Information Form, Beck's Depression Inventory expanded by Beck (1961) adapted into Turkish by Hisli (1989) and Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale Preschool Form expanded by Susan Halloway (2005) adapted into Turkish by Zembat and his associates were used. According to the compatibility of the data, one way ANOVA, T Test, Kruskall Wallis, Mann Whitney U Tests; Pearson Product Moment Correlation Coefficient Technique were used in the research.

Results

It has been found that there hasn't been a significant relationship between the mothers' self efficacy levels and the children's private or public school types, parents' educational levels,

mothers' ages or working status and families' level of income ($p > 0.05$). It has also been found that the depression levels of the mothers who have children in the preschool period haven't showed significant differences in view of child's gender, mother's educational level, mother's age and working status ($p > .05$). It has been found that the depression level of the mothers participated in the study has a significant difference according to the private- or public-school type of children, father's educational level and the family's level of income ($p < .05$). It has been found that there is a negative relationship between the self efficacy and the depression level of the mother, i.e. when the mother's parental self-efficacy level decreases, there has been a significant increase in her depression level ($r = -.246, p < .05$).

Discussion and Conclusion

The self-efficacy level of the mothers who have children in the preschool period and participated to the study, has been found high. It has been found that the depression levels of the mothers participated in the study have a significant difference in view of children's school type, father's educational level and family's level of income. Sayıl and his associates (2006) have expressed in their study of anxiety and depression level in the early motherhood that the lower levels of income has increased the level of depression. It has been found a negative relation between the mother's self-efficacy and the depression level ($r = -.246, p < .05$). Correlatively, it has been also found in the researches that there has been a positive, significant correlation between the parental self-efficacy and parental skills, on the other hand, there has been a negative correlation between the parental self-efficacy and the depression (Teti, Gelfand, 1991; Troutman, 1986; Recee, 1992).

Mothers' parental self-efficacy and depression levels in the preschool period have been found relevant. In order that mothers can form a healthy communication and interaction with their children, scientific studies intended to decrease the factors of depressions should be done. Researchers can programme similar studies with the mothers who have children in a lower age group and can carry out a comparative analysis between mother's self-efficacy or depression and the children's behaviour and emotional problems. One of the factors which lead to behavior problems observed in children, is the self-efficacy level of the mother. Preschool pedagogues should know the importance of mother's high level of self efficacy and being mentally healthier. In solving children's behaviour problems pedagogues can be suggested to examine the family before programming the studies of family attending, to receive support from the other branches when there isn't any family attendance. Mother's being healthy in every respect, child's health and development and its effects on the education are two of the factors to take into consideration.